

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพึ่งตนเองของชุมชนด้านสาธารณสุข : กรณีศึกษา
ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนสองแห่ง ในอำเภอหนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นางอรารณ สมทรัพย์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ จำรัสพันธุ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี อายุวัฒน์)

.....กรรมการ
(นายแพทย์ สุพรรณ ศรีธรรมมา)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน (2) ศึกษากระบวนการดำเนินงานของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (3) ศึกษาปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการดำเนินงานของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (4) เสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานของ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้าน 2 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อันประกอบด้วยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทั้งระดับตำบล อำเภอและจังหวัด การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการศึกษาจากเอกสาร ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการจำแนกข้อมูลแล้วสร้างข้อสรุป จากนั้นนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

พบว่าสองหมู่บ้านที่ศึกษา เป็นชุมชนเกษตรกรรมซึ่งมีสภาพทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ตั้งอยู่ใกล้อำเภอ มีการคมนาคมสะดวก และมีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตร แต่สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมนั้น พบว่าแตกต่างกันมาก ทั้งในเรื่องรายได้ของครัวเรือน บทบาทผู้นำและความสัมพันธ์เชิงสังคม ตลอดจนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชน

2. กระบวนการดำเนินงานของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.)

พบว่า ศสมช. ในหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งตนเองของชุมชนด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับสูง จะสามารถดำเนินการภารกิจสำคัญคืองานบริการสาธารณสุขมูลฐาน งานศูนย์ข้อมูลข่าวสารสาธารณสุข งานถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ข่าวสารสาธารณสุขแก่ประชาชนและงานพัฒนากองทุนสาธารณสุขของหมู่บ้าน ได้ผลดีกว่าหมู่บ้านที่มีระดับการพึ่งตนเองของชุมชนด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับต่ำ

3. ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการดำเนินงานของ ศสมช.

พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของ ศสมช. ได้แก่ การบริหารจัดการ ศสมช. การมีส่วนร่วมของประชาชน การสื่อสาร และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

4. รูปแบบการดำเนินงานของ ศสมช.

ประเด็นที่ควรปรับเปลี่ยนได้แก่

4.1 การจัดตั้ง ศสมช. ควรคัดเลือกหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการพัฒนาสูง เตรียมชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญตลอดจนเข้าใจกระบวนการดำเนินงานของ ศสมช. และคัดเลือกสถานที่ตั้งที่เป็นเอกเทศ หรือตั้งในที่สาธารณะ โดยการตัดสินใจของชุมชน

4.2 ภารกิจและโครงสร้างของ ศสมช. กำหนดภารกิจที่สำคัญของ ศสมช. โดยแต่ละภารกิจให้มีหัวหน้างานรับผิดชอบ และอยู่ภายใต้การดูแลของประธานกรรมการ ศสมช.

4.3 การดำเนินงานตามภารกิจและโครงสร้าง ในแต่ละภารกิจ ผู้รับผิดชอบควรดำเนินงานตามขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินงาน ขั้นติดตามและประเมินผล

4.4 การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิชาการ แก่ ศสมช. อย่างเพียงพอ และเหมาะสม ตามสภาพความจำเป็นของแต่ละหมู่บ้าน

THESIS TITLE COMMUNITY SELF-RELIANCE ON PUBLIC HEALTH :
 A CASE STUDY OF TWO COMMUNITY PRIMARY
 HEALTH CARE CENTERS IN AMPHOE NONGRUA
 CHANGWAT KHON KAEN

AUTHOR MRS. ORAWAN SOMSAP

THESIS ADVISORY COMMITTEE

..... *Viyouth Chamruspanth* Chairman
(Assistant Professor Dr. Viyouth Chamruspanth)

..... *Dusadee Ayuwat* Member
(Assistant Professor Dusadee Ayuwat)

..... *Suphan Sri-thamma* Member
(Dr. Suphan Sri-thamma)

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research are to study the villages' background, the performance of working process, The supporting factors and to suggest suitable pattern for community primary health care center.

Case study are the two villages in Amphoe Nongrua, Khon Kaen. The samples are the villagers, the village health volunteers, the local leaders and the public health personels. Inddept-interview, non-participant observation,

focus group session and documentary study were employed as the data collection equipments. Classify data and conclusion were use for data analysis. The Results of the study were presented by means of analysis description.

The study has revealed that

1. Villages' background are agricultural communities which are more similar in physical aspect, such as, small size villages, closing to Amphoe Nongrua, good transportation and with water-resources that sufficient for agriculture. But economic and social aspects are more different, such as, household income, local leader's role, social-relation and health behavior.

2. The community primary health care center at the high level self-reliance village carries on the work better than that of the low level self-reliance village.

3. The supporting factors that effect community primary health care center performance are management, people's participation, communication and supporting form other organization outside the villages.

4. The patterns of community primary health care center should improve as follow:-

4.1 Selected the village that are ready to set up the community primary health care center, prepare the villagers for the sake of the realizing how the process of community primary health care center carry on. Then let the villagers decide where to set up the center themself.

4.2 Community primary health care center have to set up the job description, function and responsibility. Each task assigned to village health volunteers are monitored and controled by head of commnity primary health care center.

4.3 Community primary health care center performance in each task should be carry on the work by 5 steps, data collection, data analysis, planning, implementation and evaluation.

4.4 Public sector should support enough budgets, materials and knowledge to the community primary health care center considering the felt need of the villagers.